

Република Србија

ГРАД ШАБАЦ

Радна група за организацију и координацију
активности на изради Плана квалитета ваздуха

БРОЈ: 004445475202507416004008380001

ДАНА: 22.12.2025. године

Шабац

На основу члана 10. Уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 117/2021), Радна група за организацију и координацију активности на изради Плана квалитета ваздуха, објављује:

ИЗВЕШТАЈ О ОДРЖАНОМ ЈАВНОМ УВИДУ, ЈАВНОЈ ПРЕЗЕНТАЦИЈИ И ЈАВНОЈ РАСПРАВИ О НАЦРТУ ПЛАНА КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ШАПЦА ЗА ПЕРИОД ОД 2026-2031. ГОДИНА

У складу са чланом 7. Уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине, Градска управа града Шапца је, дана 06.11.2025. године, обавестила јавност, о јавном увиду, јавној презентацији и јавној расправи Нацрт Плана квалитета ваздуха на територији град Шапца за период 2026 — 2031. година. Јавни увид трајао је од 06.11.2025. до 08.12.2025. године.

Заинтересовани органи, организације и јавност, примедбе и мишљења на разматрани Нацрт Плана подносили су у писаном облику Градској управи града Шапца - Одељењу за инспекцијске и комунално стамбене послове, ул. Јанка Веселиновића 20, 15 000 Шабац, у току трајања јавног увида, закључно са 8. децембром 2025. године.

Јавна презентација и расправа одржана је 28. новембра 2025. године, у просторијама Центра за стручно усавршавање, у Улици Николе Тесле 1а у Шапцу, са почетком у 11.00 часова.

На јавној расправи присуствовали су:

- 1) Александар Јовановић, начелник Градске управе града Шапца;
- 2) Јелена Мишковић, координатор радне групе за организацију и координацију активности на изради Плана квалитета ваздуха ;
- 3) Оливера Кикановић, инспектор за заштиту животне средине, записничар;
- 4) чланови радне групе за израду Плана, именовани од стране градоначелника: др Игор Драгљичевић, помоћник директора Завода за јавно здравље Шабац; Маја Ђурђић, самостални саветник за послове заштите животне средине; Злата Моравчевић, шеф Одсека комуналне и грађевинске инспекције; Јасмина Стевановић, руководилац Одељења за урбанизам и Миљан Угринић, шеф одсека за спровођење обједињене процедуре у Одељењу за урбанизам.
- 5) представници израђивача Плана – агенције „Авила Пројект“ д.о.о. Нови Сад:
 - др Сунчица Вјештица, руководилац израде Плана,
 - мр Слободан Спасић, сарадник на пројекту;

- 6) представници Завода за јавно здравље Шабац;
- 7) представник удружења „Маме Шапца“; Љупка Станковић;
- 8) представник мреже удружења грађана „Еко блок“, Миленко Јовановић;
- 9) представници удружења „Церски марш“, Божидар Катић и Срђан Митрашиновић;
- 10) представници привредног субјекта „Еликсир Зорка“ доо;
- 11) представници ЈКП „Топлана Шабац“ и ЈП „Инфраструктура“;
- 12) представници „Збора грађана Шапца“;
- 13) заинтересовани грађани и грађанке.

Јавна расправа је отворена у 11.00 часова.

Присутнима се обратио начелник Градске управе града Шапца Александар Јовановић, који је поздравио све присутне и истакао да је израда Плана квалитета ваздуха за град Шабац законска обавеза, али и ствар реалне потребе, с обзиром на то да је град сврстан у категорију прекомерно загађеног ваздуха. Нагласио је да је План документ који треба да усмери активности града у наредних шест година, да је у питању „живи документ“ који треба да буде применљив, а не само формално усвојен акт, и позвао све присутне да активно учествују у расправи, како би се коначни текст максимално ускладио са стварним потребама грађана.

Након уводног обраћања начелника Градске управе, вођење јавне расправе преузела је Јелена Мишковић као председавајућа. Она је подсетила на садржину јавног позива и период јавног увида (06.11-08.12.2025. године), навела да је Нацрт Плана доступан у просторијама Градске управе и на сајту града, објаснила да се писане примедбе и предлози могу поднети преко писарнице Градске управе до истека јавног увида. Након тога председавајућа је укратко представила израђиваче Плана, чланове радне групе и представнике институција и удружења, након чега је реч дата др Сунчици Вјештици.

Представници израђивача Плана – агенције „Авила Пројект“ д.о.о. Нови Сад, др Сунчица Вјештица и мр Слободан Спасић представили су Нацрт Плана.

Након презентације Нацрта Плана квалитета ваздуха, присутни су имали могућност да поставе питања, дају примедбе и предлоге.

На основу чл. 9. Став 3. Уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 117/2021), током јавне презентације и јавне расправе вођен је записник који садржи податке о свим учесницима јавне презентације и јавне расправе и коментарима који су изјављени током јавне расправе.

Јавна расправа завршена је у 13:10 часова.

ОДГОВОРИ НА ДОСТАВЉЕНЕ ПРИМЕДБЕ У ПОСТУПКУ ЈАВНОГ УВИДА

У вези са јавним увидом у предметни Нацрт Плана квалитета ваздуха, Градској управи града Шапца писаним путем примедбе су доставили: Срђан Митрашиновић, Божидар Катић, Никола Милићевић, Завод за јавно здравље Шабац, фирма „Еликсир Зорка-минерална љубрива“ доо и Дејан Црвенчанин у име Збора грађана Шапца.

Добијене примедбе, предлози и сугестије су размотрене и сагледана је могућност њиховог интегрисања у текст Нацрта Плана. У наставку су примедбе, коментари и сугестије и одговори на исте.

Дејан Црвенчанин у име Збора грађана Шапца и Срђан Митрашиновић, доставили су у дефинисаном року истоветне примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. Циљеви и индикатори нису довољно мерљиви и оперативни.

У нацрту су дефинисани општи и специфични циљеви, али одговарајући индикатори нису пропраћени полазним вредностима, циљним вредностима и годином достизања. У већини случајева индикатори су описни („израђен инвентар“, „унапређен регистар“), уместо бројчано дефинисаних показатеља (број дана прекорачења, проценти смањења, обухват становништва и сл.).

Образложење: Без јасних, квантификованих индикатора није могуће:

- проценити да ли је План реалан и спроводљив;
- пратити напредак током периода важења;
- захтевати одговорност носилаца мера.

UNDP смернице експлицитно траже да се за циљеве плана дефинишу мерљиви индикатори са полазном и циљаном вредношћу и јасно назначеном годином достизања.

Предлог измене:

За сваки специфичан циљ (нпр. смањење емисија из индивидуалних ложишта, саобраћаја, индустрије, заштита рањивих група) увести табелу: индикатором, полазном вредношћу (просек последњих година), циљем за 2028 и 2031. годину и извором података.

У акционом плану, уз сваку меру, навести макар један бројчани индикатор (нпр. смањење броја дана прекорачења PM_{10} за најмање 10% до 2028, најмање 3 јавноздравствене кампање годишње и сл.).

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата. У Табели 10.1. дати су индикатори за сваку од планираних активности, те ће предложене измене/допуне бити извршене у оправданом опсегу, за индикаторе за које је могуће исказати циљане вредности и године достизања.

Примедба бр. 2. Анализа извора загађења је превише дескриптиван, без јасног квантитативног рангирања по доприносу.

Поглавље о изворима загађења детаљно наводи врсте извора по секторима, али не даје квантитативну процену њиховог реалног доприноса (нпр. индустрија X %, индивидуална ложишта Y%, саобраћај Z%, за $PM_{10}/PM_{2.5}$).

Образложење: Без макар оквирног квантитативног рангирања извора:

- не може се оправдати зашто су поједине мере приоритетне;
- постоји ризик да се превише ресурса троши на мање значајне изворе, док главни загађивачи остају недовољно обухваћени.

То је посебно важно у Шапцу, где је индустријски профил (хемијска индустрија, НПК ђубрива, пратеће „прљаве“ технологије) у комбинацији са индивидуалним ложиштима и саобраћајем специфичан и високо ризичан.

Предлог измене:

- Увести табелу са процењеним доприносом главних сектора загађењу (индустрија, индивидуална ложишта, саобраћај, остало) на основу доступних података и литературе, уз напомену да ће се вредност прецизирати по завршетку достављања података за локални регистар за 2026.
- На основу тог рангирања јасније повезати приоритетне мере са секторима који највише доприносе прекорачењима (посебно за $PM_{10}/PM_{2.5}$ и киселе гасове).

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата - План констатује да не постоји инвентар емисија за територију Града Шапца. Примедба се прихвата, као и предлог измене. У Плану ће бити изражен допринос по секторима и повезано са мерама.

Примедба бр. 3. Недовољно развијен оквир за мониторинг спровођења Плана, евалуација и извештавање.

Поглавље о мониторингу спровођења Плана остаје на нивоу општих начела (важност праћења, укључивање јавности), без јасне „логичке матрице“: ко, шта, када и како извештава, и по којим показатељима.

Образложење: План квалитета ваздуха без оперативног система праћења и извештавања лако постаје „мртво слово на папиру“. Потребно је дефинисати:

- Годишње извештавање о спровођењу мера,
- Средњорочне ревизије (нпр. 2028),
- Обавезу јавног презентовања резултата и консултације са грађанима;

Без тога нема ни стварне одговорности носилаца мера.

Предлог измене:

- Увести табелу за мониторинг Плана, са: циљем/ мером, индикаторима, изворима података, учесталост извештавања (годишње, средњорочно) и надлежним органом,
- Прописати обавезу израде годишњег извештаја о спровођењу Плана и његовог јавног разматрања на скупштини града.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. На основу члана 32. став 8. Закона о заштити ваздуха прописано је да о реализацији мера и активности из Плана квалитета ваздуха надлежни орган јединице локалне самоуправе припрема годишњи извештај и доставља Министарству у року од 60 дана по истеку сваке календарске године, док је ставом 9. истог члана дефинисано да су План квалитета ваздуха, његов садржај и информације о његовом спровођењу у форми годишњег извештаја јавни и објављују се на званичној интернет страници надлежног органа јединице локалне самоуправе.

Сходно томе, начин извештавања и обавештавања јавности представља законску обавезу, што је дефинисано у поглављу 11. предметног Нацрта Плана.

У поглављу 11. „Мониторинг, евалуација, извештавање“ додаје се - „Годишњи извештај о реализацији мера и активности из плана квалитета ваздуха доставља се скупштини града Шапца на усвајање“.

Дејан Црвенчанин у име Збора грађана Шапца и Божидар Катић, доставили су у дефинисаном року истоветне примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. Емисиони инвентар и локални регистар тестирани су као касна мера, а не као основ за планирање.

Израда локалног инвентара емисија и унапређење Локалног регистра извора загађивања постављени су као мере које се планирају тек у току спровођења Плана (чак и након 2026), уместо да буду полазни основ за планирање секторских мера.

Образложење: Емисиони инвентар и регистар су кључни да би се знало: који сектор колико доприноси PM_{10} / $PM_{2.5}$, NO_2 , HCl и другим полутантима, где су просторно концентрисани извори (индустрија, саобраћај, ложишта) и колики ефекат се може реално очекивати од сваке мере.

Ако се инвентар ради тек средином периода важења Плана, прве године се доносе одлуке „на слепо“ без поуздане квантификације извора загађења.

Предлог измене:

- унапређење ЛРИЗ-а пребацити у групу приоритетних, хитних активности, са роком најкасније до краја 2026. године;

- У сам План уградити обавезу да се сви даљи секторски приоритети (саобраћај, индустрија, индивидуална ложишта) ревидирају након завршетка инвентара, како би се мере ускладиле са стварним доприносом извора.

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата, као и предлог измене. ЛРИЗ ће бити дефинисан као мера са роком завршетка до краја 2026. године. Секторски приоритети ће бити обавезујући за ревизију након завршетка инвентара.

Примедба бр. 2. Буџетирање мера је преопште, без процене трошкова и извора финансирања по мери.

Нацрт генерално упућује на буџет града, националне програме и фондове, али не даје макар приближну процену трошкова по појединачним мерама, нити наводи конкретне изворе финансирања за кључне интервенције.

Образложење: Без финансијског оквира тешко је проценити:

- Да ли је циљеви Плана могу да буду постигнути са реално доступним средствима;
- Које мере имају најповољнији однос „трошак-корист“;
- Да ли ће планирање буџета града прати амбиције Плана.

Предлог измена:

- У Акционом плану додати колону са процењеним трошковима за сваку меру (макар у опсезима) и колону са могућим изворима финансирања (локални буџет, републички фондови, међународни фондови, донације, кредити ИФИ и итд.);
- Повезати План са програмским буџетирањем како би свака година имала јасно планирана средства по програмима.

ОДГОВОР:

Примедба се не прихвата. Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 21/10) не обухвата тачку буџетирања. Мера унапређења инструмената Градске управе и јавног сектора за добро управљање квалитетом ваздуха предвиђа активност израде годишњих планова реализације Плана квалитета ваздуха у складу са буџетом.

Дејан Црвенчанин у име Збора грађана Шапца, доставио је у дефинисаном року примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. Систем мониторинга: НС1 није постављен као трајна компонента локалне мреже мониторинга.

Нацрт детаљно описује чињеницу да је током 2025. године на аутоматској мерној станици „Ватрогасни дом“ спровођено наменско мерење НС1, са већ забележеним данима значајних концентрација. Ипак НС1 у поглављу о локалној мрежи и Акционим планом није јасно наведен као трајни параметар који ће се мерити током читавог периода важења Плана, већ је практично третиран као једнократна или кампањска активност.

Образложење: У контексту профила индустрије у Шапцу (хемијска индустрија, прерада фосфата, НРК ђубрива и други процеси где настаје хлороводонична киселина), НС1 је:

- Специфичан загађујући параметар,
- Директно везан за здравље становништва,
- Типичан показатељ „прљавих технологија“ у северозападној радној зони-

Ако се НС1 остави само на нивоу „може да се мери наменски“, План не обезбеђује грађанима трајну заштиту и правовремену информацију о стварном стању.

Предлог измене:

У поглављу о локалној мрежи мониторинга изричито навести НС1 као трајну компоненту локалног мониторинга, с јасно дефинисаним:

- Мерним местима (постојеће – нпр. „Ватрогасни дом“ и ново индустријско мерно место у северозападној радној зони),
- Динамиком мерења (минимално 24-часовне вредности током целе године),
- Одговорним институцијама и начином финансирања.

Конкретно питање за обрађивача Плана:

Да ли је Програмом мониторинга квалитета ваздуха за 2026. годину, који се односи на нивоу града и/или надлежне агенције, експлицитно предвиђа континуирано мерење НС1-а у локалној мрежи (на постојећим и планираним мерним местима), и уколико да-на којим локацијама и у ком обиму?

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Програмом контроле квалитета ваздуха на територији Града Шапца за 2026. годину није предвиђено мерење НС1 у оквиру Локалне мреже мерних места. Током 2026. године биће започет процес измена и допуна Програма мониторинга амбијенталног ваздуха у Граду Шапцу. У случају потребе извршиће се индикативна мерења НС1.

Примедба бр. 2. Није оперативно дефинисано ново мерно место у северозападној радној зони (Шабац-Мајур).

Иако се у тексту Нацрта признаје постојање северозападне радне зоне са великим бројем индустријских постројења високог ризика по ваздух, мере се задржавају на општем нивоу (проширење мреже мерних места), без експлицитног одређивања новог мерног места управо у овој зони.

Образложење: Северозападна радна зона:

- Обухвата индустријске објекте са емисијама НС1, НФ, NH₃, прашкастих материја и других полутаната;
- Непосредно се наслања на насеља Шабац и Мајур и стамбену зону,
- Представља реалну „тачку судара“ прљаве индустрије и свакодневног живота становника,
- Управо у таквим зонама UNDP смернице и наша подзаконска регулатива предвиђају постављање станица где се очекује највећа изложеност становништва, а не само у општем урбаном центру.

Предлог измене:

- У оквиру мера за оптимизацију мреже мониторинга у Акционом плану јасно дефинисати успостављање новог мерног места у северозападној радној зони (на граници према насељу Мајур/стамбеним зонама);
- За то мерно место предвидети праћење најмање следећих параметара : PM₁₀, PM_{2,5}, НС1, НФ, NH₃, SO₂, NO₂ и по потреби, таложних материја са тешким металима;
- Одредити рок (нпр. до краја 2026. године), одговорне институције и оквиран износ средстава.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Током 2026. године биће започет процес измена и допуна Програма мониторинга амбијенталног ваздуха у Граду Шапцу, током којег ће се дефинисати локација предложеног мерног места, параметри и начин мерења на новоформираном мерном месту, у складу са важећом регулативом.

Примедба бр. 3. Здравље и рањиве групе: добра анализа, али недовољно конкретних мера.

Нацрт врло детаљно описује ефекте аерозагађења и идентификује рањиве групе (деца, старији, труднице, хронични болесници). Међутим, мере у Акционом плану претежно су опште (информисање јавности, кампање) без специфичних протокола за заштиту ових група током епизода повишеног загађења.

Образложење: Чињеница да је здравствени део Плана снажан и аргументован обавезује да се то прелије и практичне мере:

- Јасна упутства за школе и вртиће када је забрањено изводити децу напоље,
- Препоруке и протоколи за хроничне болеснике,
- Сарадња са здравственим установама око превентивних прегледа и информисања.

Предлог измене:

- Увести посебан специфичан циљ: „Смањење изложености рањивих група аерозагађењу“, са конкретним мерама и индикаторима,
- Дефинисати протоколе за образовне и здравствене установе у данима високог загађења (на основу података из система мониторинга и краткорочних планова).

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер План у оквиру овог посебног циља предвиђа за 2026. годину активност усвајања Плана поступања надлежних органа у епизодама повећаног загађења ваздуха, који би, између осталог, требало да јасно разради оквир управљања епизодама аерозагађења, предузимања краткорочних мера, као и протоколе поступања. Такође, посебан циљ смањења утицаја загађења ваздуха на здравље људи садржи и активности које нису опште. Акциони план у делу смањења утицаја на здравље становништва ће бити унапређен, у сегменту додатних механизма поступања надлежних органа у епизодама повећаног загађења ваздуха.

Примедба бр. 4. Недовољно разрађена веза са краткорочним акционим планом и управљање епизодама.

Иако се Нацрт позива на обавезе из националних докумената и ЕУ, веза са краткорочним акционим планом (управљање епизодама загађења) није довољно јасно разрађена.

Образложење: У условима честих прекорачења PM_{10} у Шапцу, грађанима су посебно важни:

- Јасни критеријуми када се проглашава епизода,
- Које мере тада аутоматски ступају на снагу (НС за саобраћај, индустрију, јавне догађаје, школе),
- Како и преко којих канала се становништво обавештава.

Предлог измене:

- У План уградити основни оквир за краткорочне мере у епизодама (ниво упозорења, мере и одговорности),
- Јасно повезати План квалитета ваздуха са будућим краткорочним акционим планом, уз обавезу да се КАП донесе и примењује најкасније до почетка грејне сезоне након усвајања плана.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер План у оквиру овог посебног циља предвиђа за 2026. годину активност усвајања Плана поступања надлежних органа у епизодама повећаног загађења ваздуха, који би, између осталог, требало да јасно разради оквир управљања епизодама аерозагађења, предузимања краткорочних мера, као и протоколе поступања. Такође, посебан циљ смањења утицаја загађења ваздуха на здравље људи садржи и активности које нису опште. Акциони план у делу смањења утицаја на здравље становништва ће бити унапређен, у сегменту додатних механизма поступања надлежних органа у епизодама повећаног загађења ваздуха.

Примедба бр. 5. Рокови и фазе спровођења нису довољно реално структурисани.

Велики број мера означен је као „континуирано“, а кључне системске активности (попут, условљавање нове станице у северозападној зони, јачање регистра) померене су у средину периода важења Плана.

Образложење: Овакав приступ носи ризик да прве 2-3 године прођу без видљивог напретка, уз одлагање најважнијих корака. Са становништва грађана који већ годинама трпе прекорачења, то је неприхватљиво.

Предлог измене: Поделити спровођење Плана у јасне фазе :

- 2026-2027: хитне припремне мере (НС1 и ново мерно место, основни КАП, јачање регистра),

- 2028-2029: широка имплементација секторских мера,

- 2030-2031: консолидација, евалуација и ревизија.

Код мера означених као „континуиране“ дефинисати конкретне међурокове (нпр. до када се успоставља радна група, до када форум за квалитет ваздуха, до када се израђује први годишњи извештај и итд.)

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата. У Табели 10.1. у колони „време спровођења/рок за реализацију“ дати су подаци за активности за које је могуће изразити рокове. Накнадно ће се сагледати могућности за исказивање конкретних рокова у предложеним опсезима, као и сегментација акционог плана.

Посебна констатација: Стање квалитета ваздуха у Шапцу (до 15.12.2025)

На основу јавно доступних података из апликације за праћење квалитета ваздуха (статистика по станицама за 2024. годину, са обезбеђеношћу подата $\geq 93\%$), са аутоматске мерне станице „Шабац“ и ЗЈЗ Шабац“, до 15.12.2025. године констатује се следеће:

1. $PM_{2,5}$ годишњи пресек (1 година)

- средња годишња концентрација $PM_{2,5}$ на станици „Шабац“ износи $29,5 \mu g/m^3$, при обезбеђености података 100%. Тиме је Шабац међу 10 најзагађенијих градова у Србији по $PM_{2,5}$.

Ова вредност:

-превазилази важећу националну граничну вредност (GV $20 \mu g/m^3$) за око 50%,

- скоро је три пута већа од актуелне ЕУ граничне вредности ($10 \mu g/m^3$);

близу 6 пута већа од препорука СЗО ($5 \mu g/m^3$).

2. PM_{10} – годишњи пресек (1 година)

- средња годишња концентрација PM_{10} на станицама „Шабац“ и „ЗЈЗ Шабац“ износи око $44,4 \mu g/m^3$.

- Шабац и ЗЈЗ су у самом врху листе најзагађенијих станица у Србији по PM_{10} .

Ова вредност:

- превазилази националну ГВ ($40 \mu g/m^3$),

- више је од два пута већа од ЕУ граничне вредности ($20 \mu g/m^3$),

- приближно 3 пута већа од препорука СЗО ($15 \mu g/m^3$).

3. $PM_{2,5}$ – број дана са прекорачењем дневне ГВ ($25 \mu g/m^3$ ·ЕУ дозвољено 18 дана)

- На станици „Шабац“ регистровано је 109 дана са прекорачењем ЕУ дневне граничне вредности $PM_{2,5}$.

- На станици „ЗЈЗ Шабац“ регистровано је 112 дана са прекорачењем исте вредности.

- Дозвољен број дана према ЕУ стандардима је 18 – Шабац има више од шест пута већи број дана од дозвољеног.

4. PM_{10} – број дана са прекорачењем дневне ГВ ($50 \mu g/m^3$ ·ЕУ дозвољено 35 дана)

- На станици „ЗЈЗ Шабац“ регистровано је 98 дана са прекорачењем националне дневне граничне вредности PM_{10} .
- То је скоро три пута више од дозвољених 35 дана.

План квалитета ваздуха за Град Шабац израђује се на основу Уредбе о утврђивању листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама за 2023. годину (у даљем тексту: Уредба), односно на основу званичне процене квалитета ваздуха за 2023. годину. Међутим, с обзиром на то да се нацрт Плана припрема током 2024. и 2025. године, сматрамо да је неопходно да се, поред података који су били основ за доношење наведене Уредбе у анализу стања укључе и резултати мониторинга за 2024. годину, као и прелиминарни подаци за 2025. годину, како би се сагледала стварне претње по здравље становништва и реална слика загађења на територији града Шапца. Имајући у виду већ регистроване вредности за 2024. годину, можемо само да замислим шта ће показати нова уредба за 2024. годину, док истовремено произлази да се израдом и усвајањем овог Плана, судећи по трајању и интензитету загађења, одавно касни.

На основу наведеног, Шабац се не може сматрати градом са умереним проблемом квалитета ваздуха, већ градом са хронично и вишеструко прекораченим концентрацијама NO_2 које већ сад не испуњава нове ЕУ и СЗО стандарде. Становници Шапца у континуитету изложени нивоима аерозагађења који спадају у сам врх најоптерећенијих средина Србије.

ОДГОВОР: План квалитета ваздуха на територији Града Шапца за период 2026-2031. година укључује и резултате мониторинга за 2024. и делимично 2025. годину.

План не наводи да се Шабац може сматрати градом са умереним проблемом квалитета ваздуха.

Завод за јавно здравље Шабац, доставио је у дефинисаном року примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. Одређени наведени полутанти у табели 4.1 (Мерна места за мерење квалитета ваздуха у насељима, индустријским и ненасељеним подручјима) нису тачни. На АЗЖС се не мери TRS, NH_3 , нити VOC. Потребно је исправити табелу. Такве податке нисте могли добити у извештајима ЗЈЗ Шабац.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Табела је производ информација и података из Уредбе о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи („Сл. гласник РС“, бр. 58/11) којом је одређен број и распоред мерних станица и/или мерних места у одређеним зонама и агломерацијама, и загађујуће материје (полутанти) које се прате – табела 2, страна 4, и Извештаја ЗЈЗ Шабац. Конкретно, TRS, NH_3 и VOC се наводе у предметној Уредби. Табела ће бити исправљена у делу који се односи на податке из извештаја ЗЈЗ Шабац.

Примедба бр. 2. Потребно је допунити све наведене табеле са мерењима која су спроведена до краја 2025. године, с обзиром да се користи статистички параметар средња годишња вредност.

Не може се радити анализа средњих месечних вредности током 8 месеци, с обзиром да Уредба дефинише граничне вредности на годишњем нивоу, на основу којих се врши оцењивање квалитета ваздуха.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Предметне измене и допуне биће извршене у Плану, на начин да ће бити исказана средња годишња вредност за године које су завршене и наведене у Плану.

Примедба бр. 3. План наводи средњу годишњу вредност за В(а)Р у фракцији суспендованих честица РМ₁₀ у 2023. години (индикативна мерења) од 4 ng/m³. Исправити средњу годишњу вредност. Према годишњем извештају ЗЈЗ Шабац износи 3.7 ng/m³.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Наведена вредност од 4 ng/m³ дата је у Годишњем извештају о стању квалитета ваздуха у Републици Србији за 2023. годину, Агенције за заштиту животне средине Републике Србије, табела 9, страна 47. У наставку текста додаће се и подаци за средњу годишњу вредност за В(а)Р у фракцији суспендованих честица РМ₁₀ у 2023. години (индикативна мерења) из годишњег извештаја Завода за јавно здравље Шабац.

Примедба бр. 4. Потребно је табелу 5.1 (Загађујуће материје присутне у ваздуху на територији Града Шапца које се емитују у ваздух у зависности од делатности) кориговати уз помоћ локалних регистара загађивача. Тешко да ће се у амбијенталном ваздуху Шапца пронаћи загађујуће материје постројења за градњу и фарбање или скидање боја са бродова.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер се односи на кориговање техничке грешке у називу табеле, која би требало да гласи: Загађујуће материје које се емитују у ваздух у зависности од делатности.

Примедба бр. 5. У делу који се тиче мера за смањење загађења, сматрамо да је потребно посветити простој потенцијалима који на подручју Града Шапца постоје за производњу обновљиве енергије. Цео регион Мачве, па и само градско насеље лежи изнад веома значајних резервоара воде. Ради се о највећем резервоару воде за пиће у овом делу Европе, а у нижим водоносним слојевима постоје веома значајне залихе геотермалне енергије у топлим водама. Овај велики обновљиви ресурс је велика прилика за покретање процеса енергетске конверзије на територији Шапца. Сматрамо да приоритет треба да буде на пребацивању са индивидуалних ложишта на системе топлотних пумпи, као апсолутно прихватљиво решење из угла заштите животне средине, побољшања квалитета ваздуха и смањења ризика по здравље људи. У Плану мора да се предвиде активности на изради стратешких докумената и читаве стратегије конверзије на обновљиве ресурсе. То је посебно значајно јер ни pellet није потпуно без утицаја на квалитет ваздуха, а није ни обновљив, а природни гас тражи слична улагања као топлотне пумпе, а ради се о енергенту који се увози. Сматрамо да план преласка на системе топлотних пумпи треба да обухвати:

- инжењерске мере и пројекте оптималног начина извођења система,
- аспекте заштите животне средине и осигуравања враћања испумпане воде у подземље ради заштите нивоа подземних вода и осигуравања обновљивости,
- економске аспекта који би обухватили изналагања начина финансирања и посебно анализу економске исплативости ове стратешке одлуке,
- здравствена анализа смањења ризика по здравље људи на територији Шапца.

Поред тога, сматрамо да је потребно дефинисати акциони план за појачану контролу дисконтинуираних емитера аерозагађења. То се посебно односи на праксу спаљивања отпадних уља као енергента за грејање. Ту се може поставити јасан оквир активности кроз заједничку акцију инспекцијских служби и невладиног сектора.

На крају, сматрамо као врло важно дефинисање акционог плана који има циљ подстицање активности на заштити животне средине у васпитно образовним установама како би се утицало на развијање еколошке свести становништва.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. План у довољној мери предвиђа циљеве, мере и активности у вези са овим. Иако већ садржан, биће додатно појачан део који се односи на топлотне пумпе/друге ОИЕ. Пракса спаљивања отпадних уља као енергента за грејање је противзаконита *per se*, са јасно дефинисаном одговорношћу загађивача ваздуха националним регулаторним оквиром, као и инспекцијских служби у вези са тим. План предвиђа мере и активности унапређења еколошке свести становништва. План ће указати на неопходност сарадње свих сектора у контроли дисконтинуираних емитера аерозагађења, и унапредити предметни едукативни оквир у Акционом плану.

Никола Милићевић, доставио је у дефинисаном року примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Констатација: Прочитао сам горе наведени план и може се констатовати велика сложеност у раду што се тиче контроле и праћења загађења ваздуха. С обзиром да имам 51-у годину да сам астматичар и да сам алергичан на полен корова амброзије, а да у Шапцу живим од рођења, ова тема ми је веома важна јер се Шабац налази у епицентру аерозагађења, па у вези са тим желим да ставим своје примедбе и мишљење на наведени план.

Питање: У овом плану пише да је извршилац фирма „АВИЛА ПРОЈЕКТ“ ул. Теодора Тозе Јовановић број 3, 21 000 Нови Сад. Мене занима да ли је ова фирма изабрана по неком правилнику/пропису?

ОДГОВОР:

Градска управа града Шапца спровела је отворени поступак јавне набавке за услугу израде Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца у складу са Законом о јавним набавкама. На основу Одлуке о додели уговора (број 2038634 2025. године) за израду Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца, за извршиоца је изабрана Сунчица Вјештица ПР Агенција за инжињерске делатности и техничко саветовање „AVILA PROJECT“ Нови Сад.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. С обзиром да на територији града Шапца постоји више загађивача ваздуха: индустрија, возила, индивидуална ложишта...и да је загађење директно везано за новац и едукацију па тако и треба радити на повећању финансија које ће ићи за решавање питања отклањања загађења ваздуха и веће едукације становништва, али нигде нисам у плану прочитао стратегију кажњавања сваког загађивача и требало би да онај који нешто загађује мора то загађење и да плати. Ако погледамо друге градове у Европи и Свету у неким од њих постоје значајне еколошке таксе како за возила и индивидуалне загађиваче, а да не говоримо о индустрији да су таксе толико велике да загађивачи морају да прилагоде свиј рад прописима, а много фирми престаје са радом због тога што не могу такве прописе да испоштују.

ОДГОВОР:

Примедба се не прихвата. Према Закону о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11 - УС, 14/16, 76/18, 95/18 - др.

закон и 94/24 - др. закон) „загађивач плаћа“ је једно од основних начела заштите животне средине (члан 9). Начело „загађивач плаћа“ гласи: загађивач плаћа накнаду за загађивање животне средине када својим активностима проузрокује или може проузроковати оптерећење животне средине, односно ако производи, користи или ставља у промет сировину, полупроизвод или производ који садржи штетне материје по животну средину. Загађивач, у складу са прописима, сноси укупне трошкове мера за спречавање и смањивање загађивања који укључују трошкове ризика по животну средину и трошкове уклањања штете нанете животної средини. И Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 51/25) предвиђа финансијску одговорност загађивача ако се мерењем посебне намене, која се обављају када је потребно утврдити степен загађености ваздуха на одређеном простору који није обухваћен државном и/или локалном мрежом мониторинга квалитета ваздуха, а у случајевима када постоји основана сумња да је дошло до загађења ваздуха које може нарушити здравље људи и животну средину, утврди његова одговорност.

Дакле, реч је о законској обавези, која је у хијерархији изнад свих докумената јавне политике локалне самоуправе, и у односу на коју су сви правни субјекти на територији Републике Србије обвезници „по сили закона“, неовисно од тога да ли је та обавеза изричито поменута у било ком документу јавне политике на републичком или локалном нивоу. С тим у вези, Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 21/10) не обухвата стратегију кажњавања загађивача.

Примедба бр. 2. Прочитао сам да у Шапцу недостају мерна места за полен амброзије и да је најближе такво место у Сремској Митровици, а да нисам прочитао ни стратегију како ће се амброзија сузбијати. Мислим да је потребно да свако ко поседује парцелу на територији града да ту парцелу одржава то јест ако ништа друго да ту парцелу коси, нарочито када је период цветања амброзије, а ако то не учини такође да му се одреди новчана надокнада због таквог пропуста.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата. Нацрт Плана квалитета ваздуха на територији Града Шапца за период 2026-2031. година предвиђа посебан циљ смањења утицаја природних загађивача, унутар кога меру одрживог управљања природним загађивачима и активности смањивања утицаја алергеног полена, посебно од амброзије, у амбијенталном ваздуху, у континуираном спровођењу. Уз то, План оставља и могућност успостављања мониторинга алергеног полена на територији Града Шапца, иако град Шабац нема предметну обавезу, с обзиром да станице за праћење алергеног полена имају обухват од 60 km у пречнику. Подаци из Сремске Митровице се могу сматрати релевантним за Град Шабац. Број мерних места и локација за узимање узорака у циљу одређивања концентрација алергеног полена одређује се тако да једно мерно место и локација репрезентују област од око 2.500 km² План ће предвидети активност сузбијања амброзије на површинама јавне намене у складу са Програмом спровођења мера за сузбијање и уништавање коровске биљке амброзија на територији Града Шапца.

Новчана казна прописује се законом, С тим у вези, Правилник о садржају планова квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 21/10) не обухвата стратегију кажњавања.

Констатација: Мора се радити више и на пошумљавању целе територије града.

ОДГОВОР:

План предвиђа посебан циљ пошумљавања унутар кога меру унапређења постојећих и подизање нових шумских засада и заједница, кроз активности пошумљавања, озелењавања простора и изградњу зелене инфраструктуре.

Привредни субјекат Elixir Zorka doo, доставио је у дефинисаном року примедбе и предлоге измена Нацрта Плана квалитета ваздуха на територији града Шапца за период 2026-2031. година.

Примедбе су:

Примедба бр. 1. на стр. 40 код параметара који су праћени додати HCl.

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата. У наставку текста додаје се „у периоду од децембра 2024 до децембра 2025. године на мерном месту „Ватрогасни дом“ вршено је мерење HCl“.

Примедба бр. 2. на стр. 103. преиспитати табелу 5.1 „Загађујуће материје присутне у ваздуху на територији Града Шапца које се емитују у ваздух у зависности од делатности“ јер нису све делатности из табеле заступљене на територији града Шапца нити сви параметри одговарају наведеним делатностима.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер се односи на кориговање техничке грешке у називу табеле, и наслов Табеле 5.1. ће се преименовати у „Загађујуће материје које се емитују у ваздух у зависности од делатности“.

Извор предметне табеле са припадајућим параметрима је Правилник о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података („Сл. гласник РС“, бр. 91/10, 10/13, 98/16 и 72/23).

Примедба бр. 3. на страни 110. параметри у емисији ваздуха код производње керамике потребно је да буду у складу са Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање. Уколико се наводе параметри код других оператера-применити исти принцип. Такође, код описа Elixir Zorka, Извештаји са континуалног мерача Elixir Zorka и подаци о концентрацијама HF, NH₃ и Hcl додати прашкасте материје.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер није прецизно дефинисано о ком принципу је реч. Параметри у емисији ваздуха код производње керамике су усклађени са Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Сл. гласник РС“, бр. 111/25 и 83/2021). Део примедба који се односи на техничку грешку у навођењу параметара са континуалног мерача Elixir Zorka, биће исправљени додаће се прашкасте материје.

Примедба бр. 4. На страни 111. табела „Табела 5.4. број дана прекорачења NH₃ и HF на мерним местима Ватрогасни дом, Бенска бара, аутобуска станица и Геронтолошки центар, период 2019-2025. година“ као и слике графичких приказа у наставку табеле су везани за текст који се односи на Elixir Zorka, а резултати из табеле и графика се односе на мониторинг у граду, потребно је преместити табелу на адекватно место.

ОДГОВОР:

Примедба се не прихвата. Подаци су табеларно и графички приказани у оквиру текста где је реч о предметном загађивачу/емитеру.

Примедба бр. 5. На стр. 115. наведена је биоенергана „Set GT Biogas“ Шабац у поглављу који се односи на Радну зону Исток, потребно је пребацити у поглавље Северозападне радне

зоне. Такође, у Радној зони Исток, присутно је још оператера у односу на наведене, потребно их је све навести, уколико се примењују исти принцип као у Северозападној.

ОДГОВОР:

Примедба се прихвата. Привредни субјекат биоенергана „Set GT Biogas” Шабац ће бити премештена у део који се односи на састав Северозападне радне зоне.

Примедба бр. 6. на страни 169. наведено је „присуство озбиљног броја великих извора загађивања и великих загађивача“. Потребно је исправити на „неколико“ и ускладити са званичном листом Министарства заштите животне средине“ <https://sepa.gov.rs/prtr-regidtar/>.

ОДГОВОР:

Примедба се делимично прихвата, јер постоји усклађеност. Обрађивач ће изменити термин „озбиљно“ у „неколико“ и изнова упоредити наведене податке са званичном листом Министарства заштите животне средине“ <https://sepa.gov.rs/prtr-regidtar/>.

Примедба бр. 7. На страни 184. у компоненти Здравље локалног становништва, мера је „Интензивнија сарадња Завода за јавно здравље Шабац, здравственог сектора и Градске управе у заштити становништва од аерозагађења“. Додати и надлежна министарства.

ОДГОВОР:

Примедба се не прихвата. Мера се односи на локалне субјекте.

Примедба бр. 8. На стр. 200. у табели Смањење аерозагађења пореклом из пољопривреде, наведена је погрешна мера: 5.4. „Подстицање замене ђубрива на бази урее са ђубривима на бази амонијум-нитрата“. Потребно је исправити. Исто у табели на стр. 187.

ОДГОВОР:

Примедба се не прихвата. Није наведена погрешна мера.

КООРДИНАТОР РАДНЕ ГРУПЕ

